

Дидактичні ігри та їх місце в особистісно орієнтованому навчальному процесі дошкільного закладу

У розвитку дитини і колективу дітей велика роль відводиться основному виду дитячої діяльності в дошкільний період – грі. Філософи, історики, етнографи, психологи, педагоги вивчають походження гри, її місце в житті дитини, можливості ефективного використання ігор для вирішення виховних завдань. Для дітей дошкільного віку ігри мають виняткове значення: гра для них – навчання, гра для них – праця, гра для них – серйозна форма виховання.

Гра для дошкільників – засіб пізнання навколишнього

Високо оцінюючи виховну роль і дитячих ігор, А.С. Макаренко писав: “Гра має важливе значення в житті дитини, має те саме значення, яке в дорослого має діяльність, робота, служба. Яка дитина в грі, така з багатьох поглядів вона буде в роботі, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається насамперед у грі”.

Серед розмаїття ігор, які проводяться в дошкільному закладі, значне місце посідають дидактичні ігри. Виконуючи неабияку навчальну функцію, вони забезпечують дитині психологічний комфорт, дають можливість практично застосовувати знання, а відтак сприяють становленню її життєвої компетенції. З раннього віку малята знайомляться з навколишнім світом, отримують відомості про різні предмети, їхні ознаки та особливості. Як правило, ці знання неповні та неупорядковані. Для їх уточнення та систематизації, а також практичного використання застосовують дидактичні ігри. Цей вид діяльності відомий з давніх-давен, згадаймо такі ігри для наймолодших, як “Печу-печу хлібчик”, “Сорока-злодійка”... З’являються й сучасні новинки, часто створені на зразок відомих телевізійних передач.

Виховне значення дидактичних ігор полягає в тому, що вони сприяють розвитку в дітей активності, самостійності, віри в свої сили, загартовують волю, навчають гідно перемагати та програвати. Цікава гра не набридає, а дає можливість самовдосконалюватися – діти повертаються до неї знову й знову, запрошують до неї нових партнерів, придумують нові правила.

Тож дидактична гра – одна з форм навчального впливу педагога на дитину. Вона стане йому в добрій нагоді під час засвоєння дітьми будь-якого матеріалу, передбаченого програмою, й має проводитися на заняттях; може входити до музичного заняття, бути одним із елементів прогулянки, а також особливим видом діяльності. Друга мета дидактичної гри – суто ігрова, задля якої діє дитина. Це ігри в які діти граються самостійно, поза заняттями, коли можуть обирати їх за власним бажанням.

Кожна дидактична гра містить конкретне завдання і, щоб виконати його необхідно долати труднощі, самостійно діяти в певній ситуації або з певними предметами, набуваючи власного досвіду.

Дидактична гра має певні правила, які водночас виконують важливу роль, визначають характер та спосіб ігрових дій, організують і визначають поведінку та взаємини дітей у грі. Засвоєння дошкільнятами правил та їхнє виконання сприяють вихованню самостійності, забезпечують самоконтроль і взаємоконтроль у грі.

Ігрові дії – це дії, які діти виконують під час гри. Що вони різноманітніші, то більше дітей бере участь у грі і тим цікавіша вона сама.

Фіналом дидактичної гри є певний результат. Ним може бут відгадування загадок, виконання певних доручень та ігрових завдань, прояви кмітливості, що сприймаються дошкільнятами як досягнення. Для виховання результат гри завжди є показником успіхів дітей у засвоєнні знань, у розумовій діяльності, в характері її стосунків з партнерами.

Результатом дидактичної гри, окрім правильно виконаного завдання, є й задоволення, яке вона дає учасникам.

Що стосується дидактичних ігор, слід відмітити, що вони поділяються на:

ігри з **дидактичними іграшками**: народні дерев'яні іграшки, кулі, грибочки; складально-розбірні іграшки та вкладки.

Вони розвивають сенсорику, дають можливість дітям раннього віку вправлятися в розрізнятні величини, форми, кольору. Така іграшка самаспрямовує дії малюка.

Навчальні ігри з правилами: словесні та словесно-рухові ігри без опори на наочність (“Скажи навпаки”, “Фарби” тощо); настільно-поліграфічні ігри (лото, доміно).

У роботі з дітьми не варто обмежуватись використанням одного виду ігор, а краще застосовувати якомога більше різноманітних варіантів. Наприклад, вивчаючи тему “Свійські тварини”, можна пограти і в словесні ігри (“Відгадай за описом”, “Хто більше назве”, “Небилиця”), і в настільки – карткову чи маршрутну.

Слід відмітити, що дидактичні ігри будуть ефективними, якщо їх використовують систематично, послідовно, дотримуючись головного принципу дидактики: “від простого до складного”. Спочатку необхідно ознайомити дітей з ігровим матеріалом, застосовуючи його в повсякденній індивідуальній та груповій роботі, підготовчих вправах, а згодом і під час занять. Треба обов'язково заохочувати дітей до частого використання знайомих ігор у вільний час, адже це дає їм можливість закріпити вже набуті навички, шукати нові можливості перемогти та пограти з різними партнерами. Доцільно вводити в процес дидактичні ігри різних видів не лише з усіх розділів програми, а й з кожної теми зокрема.

Оскільки навчання дошкільнят має бути ігровим, то основне місце в ньому належить дидактичній грі, яка вчить дитину легко, швидко і цікаво.

Рекомендації

Вихователям дошкільних навчальних закладів:

1. Дотримуватись часу, відведеного для ігор в режимі дня.
2. Забезпечити динамічність предметно-ігрового середовища в групових приміщеннях.
3. Систематично працювати над формуванням у дітей ігрових умінь і навичок під час різних видів діяльності.
4. Удосконалювати прийоми керівництва грою.
5. Застосовувати метод інтеграції в ігровій діяльності.
6. Стимулювати прояви творчих здібностей дітей.
7. Засобами гри активізувати діяльність дітей протягом дня, формувати мовленнєву та соціальну компетентність.
8. У педагогічному процесі використовувати гру як засіб виховання, як форму організації навчання.

Література

1. Артемонова Л. Моделі структур дидактичної гри та ігрових стосунків. «Дошкільне виховання» № 4 2005.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, К: Редакція журналу «Дошкільне виховання» 1999.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» О.Л.Конопко. К.: Світич, 2008.
4. Бурова А. Гра – ефективний засіб виховання самостійності дітей дошкільного віку. «Дошкільне виховання» № 5 2010.
5. Бурова А. Організація ігрової діяльності в дошкільному навчальному закладі. «Дошкільне виховання» № 10 2007.
6. Гаврик Н., Щеглова О. Іграшка. Друг дитинства? «Дошкільне виховання» № 6 2004.
7. Дудова Т. Дидактична гра – господар навчального процесу. «Дошкільне виховання» № 7 2004
8. Коментар до базового компоненту дошкільної освіти в Україні. під редакцією Конопко О.Л.
9. Копилов С. Навіщо шестирічним гра? «Дошкільне виховання» № 9 2006.
10. Артемова Л. Моделі структур дидактичної гри та ігрових стосунків. «Дошкільне виховання» №4 2005.

Положення про куточок живої природи в дошкільному закладі

Виховне значення природи важко переоцінити. Спілкування з природою позитивно впливає на людину, робить її добрішою, будить в ній кращу почуття. Особливо велика роль природи у вихованні дітей.

В дошкільній установі дітей знайомлять з природою, з тими змінами, які відбуваються в ній в різні пори року. На основі набутих знань формуються такі якості, як реалістичне розуміння явищ природи, допитливість, вміння спостерігати, логічно мислити, естетично, з цікавістю та любов'ю відноситись до всього живого. Любов до природи, навички бережного відношення до неї, турбота про живі істоти народжують не тільки інтерес до природи, але й сприяють формуванню в дітей кращих рис характеру, таких, як патріотизм, працелюбність, повагу до праці дорослих, які охороняють та примножують природні багатства.

Познайомити дітей з природою, виховувати любов до неї допоможе куточок природи дошкільного закладу, де утримують кімнатні рослини та деякі тварини.

Жителів куточка природи діти бачать кожного дня, що полегшує роботу вихователя, під його керівництвом діти систематично спостерігають та доглядають за живими організмами. В процесі догляду за ними діти отримують уявлення про багатство рослинного та тваринного світу на землі, про те, як ростуть та розвиваються рослини та тварини, які умови для них слід створювати. Вихователь вчить дітей порівняльному аналізу: порівнюючи тварин, знаходити подібність та відмінність між ними, спільне та різне в рослин, допомагає помічати цікаві особливості зовнішнього вигляду, поведінки тварин. Під час розглядання кімнатних рослин звертає увагу дітей на красу квітів та листя, на те, як рослини, що знаходяться в груповій кімнаті, і добре доглянутий акваріум прикрашають її. Все це сприяє формуванню в дітей почуття прекрасного.

В процесі систематичного догляду за рослинами та тваринами вихователь формує в дітей певні трудові навички, вчить уважно відноситись до мешканців куточка, турбуватися про живі організми, укріплюючи таким чином в дітей інтерес до природи, наполегливість за досягненні результати.

Плануючи роботу він повинен врахувати:

1. Загальні положення про куточок в дошкільному закладі.
2. Вимоги до куточка природи.
3. Зміст і організацію роботи дошкільників у куточку живої природи.
4. Охорону праці дітей.
5. Додатки:
 - рослини, що рекомендуються для утримання в куточку природи;
 - тварини, що рекомендуються для утримання в куточку природи;
 - зимово-весняні посіви насіння і садіння цибулин в куточку природи.